

ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА НА СЧЕТОВОДНИТЕ СИСТЕМИ В ПРЕДПРИЯТИЯТА В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ – ПРЕДИМСТВА И НЕДОСТАТЪЦИ

Проф. д-р Теодора Рупска, t.roupska@abv.bg

Катедра „Счетоводство и анализ“

Университет за национално и световно стопанство, София, България

Резюме: В резултат на развитието на човешкото общество се създаде възможност за все по-широко използване на компютърната техника във всички човешки дейности. Като резултат се появи възможността за тяхното дигитализиране. Дигитализацията навлиза все по-широко в нашия живот. Напълно естествено, навлезе и в счетоводните системи на предприятията. В счетоводството тя се проявява в две основни направления – от една страна се дигитализират счетоводните документи, от друга страна се дигитализират някои от обектите на счетоводството.

Процесът на дигитализация на счетоводните системи на предприятията води до много положителни моменти – лесно обработване, архивиране и съхраняване на счетоводните документи, възможност за достъп до информация от отдавна отминали периоди, възможност за лесно трансформиране на информацията, която се създава за целите на представянето за управленски цели, помага отношенията с различни държавни институции, банките и други предприятия да се осъществяват по-лесно и води до по-малки възможности за укриване на доходи и данъците върху тях.

В резултат на дигитализацията е възможно в счетоводните системи на предприятията да проникнат хакери, но това не намалява положителния ефект от нея и при добра политика на защита, рискът от хакерска атака е минимален.

Ключови думи: дигитализация, счетоводни системи, счетоводни документи.

JEL кодове: M41, M40, O39

DOI: <https://doi.org/10.58861/tae.di.2025.3.01>

DIGITALIZATION OF ENTERPRISE ACCOUNTING SYSTEMS IN THE REPUBLIC OF BULGARIA – ADVANTAGES AND DISADVANTAGES

Professor Teodora Roupska, Ph. D. t.roupska@abv.bg

Department of “Accountancy and Analysis”

University of National and World Economy, Sofia, Bulgaria

Abstract: As a result of the development of human society, there has been an opportunity for the increasingly widespread use of computer technology in all human activities. As a result, the possibility of digitizing them arose. Digitalization is becoming more and more a part of our lives. It has naturally also entered the accounting systems of companies. In accounting, this manifests in two main directions: on the one hand, accounting documents are being digitized, and on the other hand, certain accounting objects are being digitized.

The process of digitalizing enterprise accounting systems offers several benefits, including easy processing, archiving, and storage of accounting documents,

access to information spanning long-past periods, and a seamless transformation of information created for management purposes.

The digitalization of enterprise accounting systems facilitates relationships with various governmental institutions, banks, and other entities, and limits the risk of income concealment and related tax evasion.

As a result of digitalization, enterprise accounting systems may be attacked by hackers but that does not diminish its favourable impact as the exposure to such risk is minimal where proper security policies are in place.

Key words: digitalization, accounting systems, accounting documents.

JEL Classifications: M41, M40, O39

DOI: <https://doi.org/10.58861/tae.di.2025.3.01>

Въведение

Промените в заобикалящия ни свят не може да не окажат влияние на счетоводните системи на предприятията. Последните функционират в предприятието самостоятелно, но в тясна и непрекъсната връзка и зависимост от всички останали системи в него и от различни елементи на заобикалящата предприятието среда. Следователно, не може да останат встрани от новостите, които в последните десетилетия настъпват стремително и в голяма степен допринасят за улесняване на различни човешки дейности.

В резултат на развитието на човешкото общество и развитието на компютърната техника и технологии, в последните десетилетия все по-масово започна се прилага дигитализация във всички области на човешката дейност. Не останаха назад и счетоводните системи на предприятията. В статията под дигитализация се разбира „съвкупност от дейности по преобразуването на аналоговите информационни ресурси в дигитални копия и тяхното съхранение, достъп, използване, разпространение и сигурност. Дигитализацията се извършва чрез използване на различни съвременни дигитални технологии, които са ежедневно разширяващо се множество“ (Лазарова, В., 2020). Представеното определение за дигитализацията е едно от множеството съществуващи, което според автора е най-подходящо и най-добре съответства на целите на представената разработка.

Интересът към темата за влиянието на дигитализацията върху счетоводните системи на предприятията у автора е възникнал още през далечната 2001 година, когато за първи път се заговори за електронни счетоводни документи. След това, в резултат на този интерес, авторът участва в национален проект на Института за икономически изследвания на БАН, с период на изпълнение от 01.02.2016 година до 01.02.2019 година, удължен до 01.08.2019 година, на тема „Дигитализацията на българската икономика“. Проектът е приет за завършен на заседание на НС с протокол № 2 от 22-01.2020 година.

За дигитализацията и влиянието ѝ върху различни аспекти на счетоводството като теория, практика и образователен процес са правени множество изследвания от членовете на катедра „Счетоводство и анализ“ на Университета за национално и световно стопанство, където авторът на публикацията работи от 2001 година. Получените резултати са докладвани на различни форуми и са публикувани в различни научни издания. Без да се претендира за изчерпателност, може да се очертаят следните по-важни

разработки свързани с различни аспекти на дигитализацията в счетоводните системи на предприятията и обучителния процес в областта на счетоводството на членовете на катедрата, представени в хронологичен ред:

1. За електронните документи, техните специфични характеристики и конкретиката при приложението им за счетоводни цели – Теодора Рупска (Рупска, 2002).
2. За проблемите, свързани с постигането на ефективно управление на сложните информационни процеси, протичащи в съвременните компании чрез използване на модерните информационни технологии, позволяващи генериране на широкообхватна и огромна по обем информация, както и бързото ѝ предаване на далечни разстояния – Д. Петрова (Петрова, 2018) .
3. За проблемите при отчитане на криптовалутите, за влиянието на XBRL като компютърен език върху съставителите и потребителите на финансовите отчети, за дигиталната трансформация на счетоводните системи в българските предприятия – Борислав Боянов (Боянов, Б., 2018, 2021, 2024).
4. За влиянието на дигитализацията при определянето на себестойността на промишлената продукция и за нововъзникналите иновационни активи – Калина Кавалджиева (К. Кавалджиева, 2019).
5. За възможностите за разработване и прилагане на счетоводна политика в условия на дигитализация – Бойко Доленски (Доленски, Б., 2020).
6. За възможностите на анализа на паричните потоци на предприятието в условия на дигитализация – Росица Иванова (Иванова, Р., 2021).
7. За предизвикателства при преподаването на счетоводство в онлайн среда и приложимостта на модела ChatGPT в процеса на обучението по счетоводство в публичния сектор – Даниела Фесчиян (Фесчиян, Д., 2021, 2024).
8. За приложението на иновативни технологии при обучението по счетоводство в средното образование Теодора Рупска и Джеймс Йоловски (Рупска, Т., Йоловски, Д., 2021).
9. За независимия финансов одит на финансовите отчети на пенсионните фондове в условия на дигитализация и за съставянето на финансовите отчети на строителните предприятия в условия на дигитализация – Мая Начкова (Начкова, М. 2022, 2023).
10. За безхартиено счетоводство и влиянието на автоматизацията в счетоводната дейност – Мария Маркова (Маркова, М., 2024).

В настоящата статия авторът прави опит да представи своето виждане относно предимствата и недостатъците на дигитализацията на счетоводните системи в предприятията в Република България.

Целта на статията е да се изследва влиянието на дигитализацията върху счетоводните системи на предприятията и ефектите, които настъпват в резултат от приложението ѝ. За постигане на целта се поставят следните изследователски задачи:

- Да се установи ефектът на дигитализацията при счетоводните документи;
- Да се изследват възможностите за приложение на дигитализацията при създаване на информация и анализи за целите на управлението, различаваща се от тази за целите на представянето;

- Да се установи влиянието на дигитализацията при отношенията на предприятието с трети лица.

За постигане на целта на статията и решаване на изследователските задачи се прилагат методите на наблюдението, сравнението, анализ и синтез, индукция и дедукция.

Обект на изследване в настоящата статия е дигитализацията, а *предмет* на изследване – влиянието, което тя оказва върху счетоводните системи на предприятията.

Авторът поддържа тезата, че дигитализацията в счетоводството се проявява в две основни направления:

1. Дигитализация на счетоводните документи.
2. Дигитализиране на счетоводни обекти (съществуващи и нововъзникнали).

По отношение на първото направление може да се каже, че дигитализацията на счетоводните документи не променя тяхната същност, функция и предназначение. Тук в пълна сила важи счетоводният принцип за предимство на съдържанието пред формата. Дигиталните счетоводни документи са преди всичко счетоводни документи, които имат същото значение и реквизити, както и хартиените. При тях успешно може да се направи разлика между истински и фалшив или манипулиран счетоводен документ. Дигиталните счетоводни документи са съвременният аналог на хартиените.

Второто направление на дигитализацията е изключително интересно за счетоводната теория и практика, защото винаги възникването на нови счетоводни обекти води до развитие на счетоводната теория. Възникващите нови обекти на счетоводството в резултат на дигитализацията до момента не са имали аналог и това поставя доста въпроси както пред управлението на предприятието, така и пред данъчните власти. Това е така, тъй като от тези счетоводни обекти се получават икономически изгоди. Целта на управлението е изгодите да бъдат оптимални – да се получи максимална изгода при наличните ограничителни условия. От своя страна данъчните власти следят да се плащат данъци, правилно определени в съответствие с изискванията на постановките на данъчните закони. Но за да може последното да стане факт, трябва точно да се определят и измерят изгодите, получени от тези нови обекти на счетоводството и как тези изгоди да бъдат данъчно обложени.

1. Дигитализация на счетоводните документи

Началото на значителната дигитализация на счетоводните системи на предприятията започна с възможността електронните документи да се използват законово регламентирано за счетоводни цели. В Република България това стана за първи път през 2001 година, когато беше приет Законът за електронния документ и електронния подпис (Закон за електронния документ и електронния подпис, 2001), чието заглавие е изменено през 2017 г., като към момента законът се нарича Закон за електронния документ и електронните удостоверителни услуги (Закон за електронния документ и електронните удостоверителни услуги, 2017). Тогава, с широкото навлизане на електронните документи, за първи път се постанови законово каква е същността на електронния документи. В тогава действащия Закон за счетоводството, чл.6, ал.1, е указано за първи път, че счетоводният документ може да бъде хартиен или технически носител на информация, а в ал. 2 се допълва, че счетоводният документ може да бъде електронен документ, когато са спазени изискванията на Закона за

счетоводството и на Закона за електронния документ и електронния подпис. Текстът на този член с двете му алинеи е в сила и в сега действащия Закон за счетоводството (Закон за счетоводството, 2025 чл.4, ал. 1 и 5). С дигитализирането на счетоводните документи се дигитализира и значителна част от документооборота.

Оценявайки значението на навлизането на технологиите в живота по принцип и в частност в счетоводните системи на предприятията, авторът на тази разработка, след проучване на възможностите за приложението на електронните документи в счетоводните системи на предприятията, написа през 2002 година статията „Същност и характерни особености на електронните документи и използването им за счетоводни цели”, публикувана на страниците на списание „Счетоводство плюс”, рубрика „Методология” (Рупска, 2002). Това е първата статия, публикувана на страниците на счетоводно списание в Република България, в която се изследва възможността електронните документи да бъдат прилагани надеждно в счетоводните системи на предприятията.

Известно е, че за да се състави дадено счетоводно записване е необходимо да има документална обосноваост за възникналата стопанска операция, явление или факт. Като документално основание се явяват различни първични документи, които постъпват в предприятието съставени от други предприятия или първични документи съставени в него. Първичните хартиените документи, които постъпват в едно предприятие са много на брой. Значителен е и броят на издадените от него такива. Този голям брой на хартиени документи води до увеличаване на разходите по тяхното обработване, архивиране и съхраняване. При създаването на счетоводната информация възникват още хартиени носители на информация, които трябва да се обработват и впоследствие архивират и съхраняват. А това означава и извършване на още разходи за предприятието. А сроковете за съхранение за някои документи са доста големи, съгласно предвиденото в Закона за счетоводството (Закон за счетоводството, 2021), което мултиплицира разходите за съхранение. При дигитализирането на счетоводните документи се намаляват разходите за издаване, обработката, архивирането и съхраняването, което директно влияе положително върху печалбите на предприятието. При дигитализацията на счетоводната система на предприятието се намаляват и разходите за труд (заплати и осигуровки), защото с по-малко счетоводни кадри се извършва повече по обем счетоводна работа. Може да се „отчита в реално време“ (Kreher, M., Sellhorn, J. & Hess, T., 2017). Друга полза от чисто практическо естество е, че при използването на електронни документи се избягва риск от унищожаване на информация, тъй като даже и даден физически носител на информация да бъде унищожен, то данните от него се запазват чрез прилагане на подходяща дигитална технология.

Друго важно предимство на дигитализацията по отношение на счетоводните документи е и това, че се изразходва значително по-малко време за попълването им. Освен че попълването на документите на ръка отнема повече време, електронните документи осигуряват и други възможности за икономия на време и по-бърза работа. Така, ако се допусне грешка, не е необходимо да се попълва изцяло нов документ. Възможно е и да се създаде готова бланка в електронен вид, която да се запази и при необходимост да се използва с малки корекции. Така трудоемката работа по ръчното попълване на различни документи вече е значително по-бърза, което води до намаляване на обема работа, намаляване на заетия персонал, а оттам и до намаляване на разходите на предприятието.

Когато се използват дигитални документи много по-лесно и бързо се достига до необходимата информация, тъй като технологията осигурява доста големи възможности за това. Лесно може да се намери информация за периоди, които отдавна са отминали. Дигитализацията дава възможност и за систематизиране на информацията по най-различни начини, като така може традиционно осигуряваната счетоводна информация за целите на финансовото отчитане да се модифицира и да се използва за целите на управлението. Последното може да стане по различен начин, като информацията е възможно да се обобщи или детайлизира така, че да се приложат съвременни методи за управление, от прилагането на които в предприятието да бъдат постигнати по-добри стопански резултати. Дигитализацията на счетоводните документи осигурява възможност за лесно създаване на счетоводната информация и анализи с различно предназначение, отнасящи се за различни времеви периоди, според необходимостта на управлението. Осигурява се гъвкавост на счетоводната информация. Чрез дигитализацията е възможно лесно и бързо да се създаде счетоводна информация и анализи обхващащи не само един отчетен период (една календарна година). Така може да се проследи дадена тенденция. От друга страна, при приложението на дигитализацията може да се създават информация и анализи ежедневно, което води до подобряване на ефективността от оперативното управление на предприятието и осигурява възможност за навременно установяване на различни пропуски и проблеми. А откриването на даден пропуск или проблем е първата стъпка към отстраняването му.

Важна полза от дигитализацията на счетоводната система на едно предприятие е, че лесно може да се модифицира финансовата счетоводната информация, която задължително предприятията трябва да представят съгласно законовите изисквания за целите на управлението. Управлението по принцип се интересува не от информация, предназначена за външни потребители, а от такава, която ще допринесе за подобряване ефективността от функционирането на предприятието и ще доведе до постигане на по-високи стопански резултати. Често пъти необходимата за управлението информация се отличава по своята същност и качествени характеристики от счетоводната информация осигурявана от предприятието за целите на финансовото счетоводство. А за да се приложат някои управленски счетоводни модели е необходима информация, систематизирана по начин различен от систематизирането ѝ за целите на финансовото счетоводство (за целите на представянето). Възможно е за него да са необходими данни от по-продължителен период от време – 2, 3, 5, 15 и повече години. Тук се налага изводът, че без дигитализацията систематизирането на информация от такива продължителни периоди от време би било изключително трудно и даже невъзможно.

Дигитализирането на счетоводните системи в предприятията във връзка със създаването и обработката на информация и документи има и друг положителен ефект. Чрез нея отношенията с различни държавни институции, банките и другите предприятия стават много по-лесни, като вече не е необходимо да се представят съответните документи на хартиен носител, което отнема време и средства. Но за това е необходимо и по-широко приложение на дигитализацията и от различните държавни институции. Отношенията на предприятията с различните държавни институции посредством дигитализацията може да се каже, че са значително улеснени, тъй като от една страна може да се намери много лесно необходима информация по различни въпроси, касаещи различни аспекти, свързани по един или друг начин със счетоводната система на предприятието. От

друга страна, може да се представят всички документи изискуеми по силата на различни закони и подзаконови нормативни актове от предприятието по електронен път, без да е необходимо загуба на време и извършване на разходи от страна на предприятието. Обикновено, за да може това да се реализира, е необходимо само издаването на електронен подпис – нещо, което не изисква извършването на големи разходи от страна на предприятието, като съотношението „разходи-ползи“ е определено в полза на ползите.

В резултат на дигитализацията, буквално с едно кликане на мишката на компютъра може да се изпрати оферта към клиенти, може да се сключи договор, без да е необходимо двете страни да осъществяват реален контакт. В условията на дигитализация и развитие на спедиторските услуги, продукцията и стоки може да се изпратят от доставчика на клиента без те никога да са осъществявали реална среща помежду си. Това обаче е свързано с известни рискове за недобросъвестност. Но пазарът вече лесно отстранява некоректните чрез дигитализацията, тъй като чрез нея информацията се разпространява много лесно и недобросъвестният контрагент става известен бързо и на голям кръг от хора.

И отношенията на предприятията с банките се осъществяват много по-лесно в условията на дигитализация. Използвайки възможностите ѝ, може бързо и лесно да се направи банков превод на доставчик, да се получи дължимото от клиент, да се следи във всеки конкретен момент какво е състоянието на паричните средства по банковите сметки. Освен това, в интернет пространството предприятията много лесно може да се информират за условията, които се предлагат от една или друга банка и да направят своя оптимален избор на такава. Могат да се възползват от различни преференциални условия, предлагани от различни банки, като това е възможно единствено в условията на дигитализация, тъй като на интернет страниците на всички банки се представя цялата необходима информация на клиентите, условията и новите услуги, които се предлагат.

Наред с описаните ползи от дигитализацията на счетоводните документи може да се очертае и още една. А тя е за обществото като цяло. Тъй като много по-лесно се контролират оборотите и приходите на отделните предприятия, контролира се начисляването и плащането на данъци. С развитието на дигитализацията и масовото ѝ приложение в счетоводните системи на предприятията се намаляват възможностите за укриване и неплащане на данъци.

2. Дигитални счетоводни обекти

Вследствие на дигитализацията някои от активите на предприятията придобиха само електронен вид. Така например различни ценни книжа, които в миналото са били емитирани върху хартия, отдавна съществуват само виртуално. Всички сделки с тях също са само виртуални, като единствено при продажба, парите, които се получават са реални и като краен резултат може да бъдат изтеглени в брой. Дигитализираха се и паричните средства, чрез които може да се правят електронни разплащания – бързо и лесно.

В резултат на дигитализацията и възможностите, които тя осигурява се появиха нови обекти на счетоводството. Става дума за криптовалутите, които навлизат в практиката на различните предприятия и следователно трябва да се отразяват счетоводно при спазване на принципите и правилата на счетоводната методология. А като ресурс на предприятието, от който то получава икономическа изгода се явяват и обект на данъчно облагане. Тук въпросът е те да са правилно метеорологически счетоводно отчетени, както и всички операции и

сделки с тях, което да послужи за база за правилно данъчно облагане на печалбите възникнали от тези ресурси.

Криптовалутите (доколкото това название е точно) може да се използват само в условията на дигитализация, тъй като те са само виртуални. Най-общо може да се определи, че основно криптовалутите са средство за размяна, което е базирано на блокчейн технологията и криптографията (Justenhoven, P., Loitz, R., & Sechser, J., 2018). Криптовалутите са подвид алтернативна валута като представляват цифрова валута (друг подвид е виртуалната валута). Първата съществуваща криптовалута е Биткойна (Европейска централна банка, 2021), който се появи през 2009 г. От този момент са създадени различни други криптовалути, които се наричат често пъти Алткойн, което означава Биткойн алтернативи.

Тъй като криптовалутите осигуряват директно разплащане между две страни, без участието на финансова институция като посредник, може да се каже, че те, в тази си функция, са платежно средство. Използването за разплащане води до неплащане на банкови такси и комисиони. Икономията на този разход привлича някои стопански субекти, за да използват именно в тази им функция криптовалутите. При използването им за разплащане следва да се третира като всички останали парични средства, като за целта се използва отделна счетоводна сметка за тяхното отчитане. Към нея може да се създаде система за аналитично отчитане за отделните видове криптовалута. Тъй като съгласно съществуващото законодателство всички обекти на счетоводството трябва да се представят във финансовите отчети на предприятието, измерени в български левове, то и към криптовалутите трябва да се приложи това правило. Но тъй като при тях няма курс на Централната банка, възниква въпрос по какъв курс трябва да се приравнят в български левове. Към момента, еднозначен отговор на този въпрос не може да се даде, тъй като всички възможни решения съдържат в себе си определени несъответствия със законодателството.

Друг проблем при счетоводното третиране на криптовалутите идва от факта, че няма официално документиране на сделките с тях, тъй като както вече беше отбелязано, при операциите в които криптовалутите участват, няма банково посредничество. За да се отговори на изискванията на счетоводното и данъчното законодателство за наличие на документална обосновааност на счетоводните записвания, всяка една операция с криптовалути трябва да бъде документирана. Това, според добрата счетоводна практика, може да стане със съставянето на протокол, който да е надлежно оформен.

Освен като средство за разплащане криптовалутите може да се използват и като финансови инструменти, от притежанието на които може да се реализират приходи, вследствие на промяна в стойността. В този случай криптовалутите следва да се третират именно като финансови инструменти, тъй като те имат функцията и предназначението на такива. Цялостното счетоводно и данъчно третиране на криптовалутите, притежавани от дадено предприятие, трябва да се базира на приложимата счетоводна база за третиране на финансови инструменти. Но тук възникват доста проблеми при точното определяне на тяхната стойност в български левове.

3. Някои проблеми, възникващи с дигитализирането на счетоводните системи на предприятието и възможности за ограничаването им

Непълна би била разработката, ако не се посочат и някои проблеми, които възникват във връзка с дигитализацията на счетоводните системи на предприятията. Става дума най-вече за възможността на различни злонамерени

лица да проникнат в счетоводната система и да злоупотребят с информацията, която се съдържа в тях. Многократно в средствата за масова информация се представят случаи, при които хакери са проникнали в компютърната система на дадено предприятие и са нанесли различни по своя характер вреди.

Чрез незаконното проникване в счетоводната система на предприятията от различни злонамерени лица може да се получи информация за разработвани нови продукти и услуги, информация за разработваните от предприятието политики по отношение на неговото бъдещо развитие и др., като по този начин се нанасят значими материални и нематериални вреди. Това може да доведе до редица негативни последици за предприятието.

Друг случай на неправомерно използване на дигитализацията на счетоводната система от злонамерени външни лица е да се изтеглят лични данни на различни категории лица, с които предприятието има някакви отношения – персонал, доставчици, клиенти и др. Опасността тук идва от факта, че тези лични данни може да се използват с различни користни цели – фалшифициране на документи, от които фалшификаторът да получи определени икономически изгоди, изнудване на конкретното лице и т. н.

Опасност в условията на дигитализация е и възможността хакери да успеят да блокират цялата компютърна система на предприятието чрез компютърен вирус и по-този начин да блокират за определено време и работата на счетоводната система. Тези случаи са сравнително редки, но все пак съществуват и трябва да бъдат описани в разработката. Обикновено, при наличието на такъв случай, се иска плащането на откуп, като плащането му невинаги гарантира възстановяването на компютърната система.

Понякога работата на дигитализираната счетоводна система на предприятието може да бъде затруднена, ако някои от счетоводните електронни системи на контрагентите на предприятието или на някои държавни органи не работят поради някаква причина. Не са изключение случаите, когато електронните системи на Националната агенция по приходите, на Националния осигурителен институт, и др. са спрени поради профилактика или са станали жертва на хакерска атака и не функционират. Понякога тези електронни системи не функционират поради профилактика, но периодите на профилактика са предварително известни, което дава възможност на предприятията да са подготвени за това и по-този начин се намалява негативното влияние. Що се отнася за хакерските атаки на споменатите електронни системи, е желателно да се работи за осигуряване на по-високата им сигурност.

Всички тези негативи, които може да донесе дигитализацията на счетоводната система на предприятията не намаляват ползите от нея. Те биха могли да бъдат значително ограничени и дори напълно избегнати, ако се повиши сигурността на цялостната дигитализация в предприятието.

Заклучение

Дигитализацията и съвременните технологии навлизат все по-широко в живота на хората и тяхната стопанска дейност, като засягат и такива системи като счетоводната, която по правило се счита за доста консервативна. В настоящата разработка се опитахме да разгледаме основните влияния на дигитализацията върху счетоводната система на предприятието. От всичко написано може да се каже, че въпреки рисковете, които носи дигитализацията, положителните ефекти, които тя носи за счетоводната система на предприятието и за обществото като цяло, са повече. Като основни ползи от дигитализацията може да се очертаят:

- Намаляване на разходите за съхранение на счетоводните документи и рисковете на загуба на информация вследствие на унищожаване на счетоводни документи.
- Осигуряване на възможност за създаване на информация и анализи, различни от тези за целите на представянето, като се осигурява възможност за прилагането на управленски счетоводни модели.
- Осигуряване на възможност за по-лесна комуникация с различни институции и контрагенти.
- Намаляване на риска от укриване на обороти и неплащане на данъци.

Дигитализацията носи и определени рискове, свързани с различни нейни несъвършенства и пропуски. Но повечето от тях може да бъдат избегнати при определени условия. Като се сравнят предимствата и недостатъците на въвеждането на дигитализацията в счетоводните системи на предприятията може да се направи изводът, че безспорно ползите са повече. С напредването на технологиите може да се очаква, че няма да има недигитализирани счетоводни системи в близко бъдеще.

Използвани източници

1. Европейска централна банка. (2021) ЕБЦ обяснява <https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me/html/what-is-bitcoin.bg.html>
2. Закона за електронния документ и електронния подпис. (2001). <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135180800>
3. Закон за електронния документ и електронните удостоверителни услуги. (2017). <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135180800>
4. Закон за счетоводството <https://lex.bg/laws/ldoc/2135213569>
5. Лазарова, В., (2020). Дигитализация в счетоводството. Авангард прима.
6. Боянов, Б. (2021) Счетоводно отчитане на криптовалутите от гледна точка на издателя и на притежателя, Инвестиции в бъдещето - Тринадесета онлайн научно-приложна конференция с международно участие, 8 октомври 2021, Сборник доклади (Covid-19 и развитието на икономиката), Издателство / Година: НТС – Варна, с. 197 – 205. http://217.145.82.138:8888/ServerNTS/App_Data/
7. Боянов, Б. (2021) Разширеният език за бизнес отчитане (XBRL) като инструмент за финансово отчитане в дигитална среда, Устойчиво развитие и социално-икономическа кохезия през XXI век - тенденции и предизвикателства, Сборник с доклади от Международна научно-практическа конференция, Свищов, 8-9 ноември 2021 г., АИ Ценов, с. 594 – 603. <https://eclipse.ue-varna.bg/catalog/view/XG2NH9VYVW>
8. Боянов, Б. (2024) Приложение на XBRL в областта на финансовото отчитане: ефекти върху съставителите и потребителите на финансовите отчети, Научни трудове на УНСС, ИК УНСС, с. 133 – 151. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1254107>
9. Доленски, Б. (2020) Разработване и прилагане на счетоводна политика в условия на дигитализация, Приносите на счетоводството в икономическата наука, с. 474 – 479.
10. Иванова, Р. (2021) Анализът на паричните потоци на предприятието в условия на дигитализация. Счетоводство и дигитализация, с. 100 – 110.
11. Маркова, М. (2024) Безхартиено счетоводство и влиянието на автоматизацията в счетоводната дейност. Непреходността на счетоводната теория, с.110 – 119.

12. Начкова, М. (2022) Независим финансов одит на финансовите отчети на пенсионните фондове в условия на дигитализация. Научни трудове на УНСС, том 1, София, Издателски комплекс – УНСС, с. 323 – 332
13. Начкова, М. (2023) Съставяне на финансовите отчети на строителните предприятия в условия на дигитализация. сп. „Недвижими имоти & Бизнес“, бр.7 (2)/2023, София, Издателски комплекс – УНСС, с. 98 – 102.
14. Рупска, Т., Йоловски, Д. (2021) Приложение на иновативни технологии при обучението по счетоводство в средното образование, Счетоводство и дигитализация, с.65-74.
15. Рупска, Т. (2002). Същност и характерни особености на електронните документи и използването им за счетоводни цели. сп. “Счетоводство плюс”, рубрика „Методология“, бр. 3, с. 7 – 8, ISSN 1311-0497.
16. Фесчиан, Д. (2021) Предизвикателства при преподаването на счетоводство в онлайн среда. Счетоводство и дигитализация, с. 7 – 16.
17. Фесчиан, Д. (2024) Приложимостта на модела ChatGPT в процеса на обучението по счетоводство в публичния сектор. Непреходността на счетоводната теория, с. 9 – 23.
18. Damyanov, D., Kavaldjieva, K., Vlahova, B., & Lazarov, V. (2021). Innovation process and degree of innovation and innovation activity. Paper presented at the International Conference on High Technology for Sustainable Development, HiTech 2021 – Proceedings, pp. 01 – 04. ISBN: 978-166544873-4; doi:10.1109/HiTech53072.2021.9614233
<https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85123444844&doi=10.1109%2fHiTech53072.2021.9614233&partnerID=40&md5=46ce1cab490e7877e831578006f27ced>
19. Boyanov, B. (2018) The Digital Transformations in the Accounting Systems of the Bulgarian Enterprises, 8th International Conference on Application of Information and Communication Technology and Statistics in Economy and Education (ICAICTSEE – 2018), October, Sofia.
20. Justenhoven, P., Loitz, R., & Sechser, J. (2018) Digitalisation in Finance and Accounting and What it Means for Financial Statement Audit.
21. Kreher, M., Sellhorn, J. & Hess, T. (2017) Digitalisation in Accounting. Study of the Status Quo in German Companies. KPMG.
22. Kavaldzhieva K. (2019 r) The impact of digitalization on the measurement of value in the production and operation of industrial product. International Conference on High Technology for Sustainable Development, Hi Tech 2019 r., Print ISSN [2603-3763](#), Online ISSN [2603-3771](#),
<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57219119564>
23. Petrova, D., “Accounting in the Context of Global Corporate Management – Contemporary Requirements and Problems”, *Knowledge – International Journal*, Vol.23.1, 2018, IKM – Skopje, North Macedonia, p.295

